

Ilbera

NIMA SANANDAJI

**Pohjoismainen
yhteiskunta-
sopimus on
päivityksen
tarpeessa**

JOKAISELLA POHJOISMAALLA on kiistattomia etuja toimiessaan maailmanmarkkinoilla. Kaikissa on tietoon ja osaamiseen perustuvat taloudet, joissa insinöörien ja tutkijoiden osuus on korkea, ja joissa monilta osin liiketoiminnalle suotuisa säätely ja lainsäädäntö ovat kilpailuetuja.

Samanaikaisesti kaikki Pohjoismaat jakavat yhden heikkouden kilpailuasetelmassa – korkean kokonaisveroasteen, joka hidastaa talouden kasvua.

Osa Suomen mahdollisuuksista kilpailla globaalisti selittyy haasteiden kautta ja niiden selittämiseksi kannattaa tarkastella sekä ennusteita että pohjoismaista historiaa.

Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden on siirryttävä kohti maltillisempia tulonsiirtoja ja taloudellisesti kestävämpää hyvinvointivaltion rakennetta. Verotaakan on ehdottomasti oltava kevyempi.

Syitä on useita. Yhtenä tärkeimmistä on talouskasvun turvaaminen nopeasti muuttuvan teknologian aikakaudella.

Hyvä uutinen on se, että korkean osaamisten työpaikat ovat lisääntyneet Pohjoismaista eniten Suomessa.

Tässä asiassa pohjoismainen viitekehys ei kuitenkaan ole paras vertailukohta, sillä merkittävämpi kehitys korkean osaamisen työpaikoissa on tapahtunut niissä eurooppalaisissa maissa, joissa verotus on pohjoismaita kevyempää.

Kasvun edellytysten ja niiden perusteella, suhteessa julkistalouden tuhlaillevuuteen voidaan suositella huomattavasti alemmaa verotuksen suhdetta talouden kokonaistuottoon.

Sen pitäisi olla noin 31 % kokonaistulosta, Suomen luvun ollessa 55 %.

Pohjoismaisen sosialismin myytti jatkaa eloaan

HISTORIAN VALOSSA näyttäisi siltä, että kansakuntien menestys on ollut korkeimmillaan alhaisemman verotuksen ja suurempien taloudellisten vapauksien kausina.

Modernin kapitalismin elementit, kuten yritysten osakkeet ja niiden annit, pankkitalletustodistukset, keskuspankki, vapaan markkinatalouden edistäminen myös politiikassa sekä tasa-arvoon tähtäävä kapitalismi ovat kaikki Pohjoismaista perua. Historia ei tietenkään ole tae tulevasta, mutta se auttaa pohtimaan niitä kehityskulkuja joihin voimme vaikuttaa.

Uutta yhteiskuntasopimusta puoltaa muutokset poliittisessa toimintaympäristössä.

Pohjoismaihin on muodostunut luottamukseen perustuvat yhteiskuntamallit. Kuitenkin työnteon normit ovat heikentyneet merkittävästi ja näitä muutoksia on pyritty korjaamaan lisäämällä uutta normistoa eli säätelemällä työmarkkinoita ja/tai lisäämällä julkisia palveluja.

Erityisesti Suomessa nuoremmilla sukupolvilla on heikentynyt käsitys työnteon ja hyvinvointipalvelujen keskinäisestä suhteesta. Suhde kaippaa uudistusta, joka kannustaa työntekoon ja henkilökohtaiseen vastuunottoon.

Alhaisemmat verot kasvattavat tietotyön määrää

ELÄMME AIKAA, jossa sekä teknologinen että sosiaalinen muutos ovat jatkuvaa ja valtaisa. Robotiikan, tekoälyn ja bioteknologian kehitys vaikuttavat talouden kasvuun jo nyt. Varmasti pikkuhiljaa enenevissä määrin myös ihmisten arkeen. Kehitys on disruptiivista, koska sopeutumattomien yritysten nousu ja tuho kiihtyy.

Yksilöille ja yhteiskunnalle suurin haaste on osaamisen skaalaaminen. Entisaikoina pieni osa ihmisistä, yleensä miehiä, kouluttautuivat korkeasti. Nykyään taas korkeakoulutus on lähtökohta, jos haluaa jalansijaa tuotavilla työmarkkinoilla.

Muutos kohti tietopohjaisempaa työntekoa ja taloutta on ollut jo pitkään käynnissä. Siitä osoituksena on seuraavat luvut:

- Vuonna 2002 Suomessa 25–64-vuotiaista miehistä 7,3 % oli insinöörejä tai tiedemiehiä
- Luku on kaksinkertaistunut vuoteen 2022 ja oli 14,3 %
- Naisten vastaava osuus on muuttunut 3,1 prosentista 7,2 prosenttiin

Jos teknologia-alan osajia tarkastellaan kokonaisuutena, oli vuonna 2002 kolmannen asteen koulutetuista suomalaisista miehistä alalla 16,1 %, kun taas vuonna 2022 heitä oli jo 25,1 %. Naiset ovat olleet miehiä edellä tässä tilastossa: vuonna 2002 heitä oli alalla 20,1 % ja vuonna 2022 peräti 34 %.

Tietotalouden siirtymävaiheessa Suomi ja muut Pohjoismaat ovat hyvässä asemassa – paitsi verotuksen osalta.

Kireä verotus rajoittaa korkean tuottavuuden työpaikkojen kasvua, kun taas kevyemmän ja kasvuhakuisemman verotuksen maat kirivät Pohjoismaita vauhdilla kiinni.

European Innovation Scoreboard -tutkimuksen mukaan Suomi on heti Tanskan ja Ruotsin jälkeen EU:n kolmanneksi innovatiivisin talous. Suomi pärjää hyvin myös niin sanottujen "aivotöiden" vertailuissa ('brain business jobs').

Vuodesta 2014 lähtien teknologian, ICT:n, edistyneiden palveluiden ja luovien ammattien tietointensiivisissä töissä työskentelevien aikuisten osuus on Suomessa noussut 17 prosenttia. Kehitys on nopeampaa verrattuna Ruotsin 12 prosenttiin, Norjan seitsemään prosenttiin ja Tanskan ja Islannin kuuteen prosenttiin.

Samaan aikaan Pohjoismaat ovat jäämässä vahvemmin kasvavien Itä- ja Etelä-Euroopan kyydistä. Esimerkiksi Liettuassa, Kyproksella, Portugalissa, Romaniassa, Unkarissa ja Bulgariassa tietointensiivisten töiden parissa työskentelevien osuus on noussut samalla ajanjaksolla vähintään 50 prosentilla.

Tämä ei ole sattumaa, sillä yli kolmannes ym. sektorin työpaikkojen määrän kasvusta on selitettävissä eroilla veroasteissa – alhaisempi verotus korreloi selvästi alan nopeamman kasvun kanssa.

Itä kirii ohi

POHJOISMAIDEN PÄÄKAUPUNKISEUDUILLA on yhteenlaskettuna vähän yli 700 000 "aivotyöpaikkaa". Tämä on alle puolet niistä 1,5 miljoonasta alan työpaikasta, jotka ovat Itä-Euroopan pääkaupungeissa. Vertailtaessa 277 Euroopan eri aluetta aivotyöpaikkojen tiheimmät keskittymät löytyvät Budapestista, Bratislavasta ja Prahasta.

Samassa vertailussa Tukholma oli sijalla 6, Kööpenhamina sijalla 8, ja Helsinki vasta sijalla 20. Budapestin työntekijöistä 23,9 prosenttia työskentelee "aivotyön" parissa, kun taas Helsingin luku on 13 prosenttia.

Koko valtioita vertaillessa Pohjoismaat ovat yhä Itä-Eurooppaa edellä. Mutta verotuksen eroista johtuen Itä-Euroopalla on voimakkaampi kasvu alan työpaikoissa, mikä näkyy niiden jo mentyä ohi pääkaupunkien välisessä vertailussa.

Kehityskulku selittyy yksilöihin, yrityksiin ja sijoittajiin kohdistuvilla kannustimilla.

Raskaamman verorasituksen maissa on vähemmän tulevaisuuteen suuntautuvia taloudellisia kannustimia opiskella esimerkiksi insinööriksi tai tutkijaksi. Palkinto teknisen koulutusalan tutkinnon suorittamisesta on tulevissa palkkakuiteissa vähäisempi, jos suuri osa urakehityksen hyödystä verotetaan pois.

Itä-Euroopan pääkaupunkien nousu tietotöiden keskittymiksi ei ole sattumaa, sillä paikalliset yliopistot kasvavat nopeasti samalla kun yksilöiden kannustimet kouluttautumiseen ovat vahvat.

Yrittäjyys ja investoinnit ovat kannattavampia näillä alueilla, mikä edistää uusien yritysten syntymistä alalle.

Suomi pärjää hyvin tietotalouden vertailussa ja sillä on Pohjoismaiden kovin kasvuvauhti aivotyöpaikoissa. Samalla kuitenkin verotuksen korkea taso rajaa Suomen taloudellista potentiaalia.

Hyvän koulujärjestelmän Suomi pärjäisi paremmin, jos verojärjestelmä kannustaisi yksilöitä ja sijoittajia rakentamaan maahan lisää aivotyöhön työllistäviä yrityksiä.

Julkisten menojen alempi taso edistää kasvua

ARTHUR LAFFERIN kuuluisan teorian mukaan liian korkea verotuksen taso alkaa vähentää taloudellista toimintaa niin, että verotulot alkavat tosiasiallisesti laskea. Lafferin teoria pohjasi huomattavasti vanhempaan, Pohjois-Afrikkalaisen taloustieteen ja sosiologian pioneeri Ibn Khaldunin noin 650 vuotta sitten kehittämään samansuuntaiseen analyysiin. Molemmat teorat ovat todennettavissa esimerkeillä nykypäivän Euroopasta.

Nopeimmin kasvavat Euroopan maat ovat tyypillisesti niitä, jotka yhdistää vapaat markkinat matalampiin verotasoihin.

Ruotsissa jaetaan yleisesti käsitys siitä, että maan siirtyminen vapaan markkinatalouden malliin 1800-luvulla vaikutti merkittävästi vaurauden kasvuun, aivan erityisesti 1870-luvun jälkeen. Vuosina 1870–1970 Ruotsin talouskasvu oli nopeinta Euroopassa, Suomen ollessa pitkään hyvänä kakkosena.

Vaikka yleinen käsitys on, että Pohjoismaiden taloudellinen menestys pohjautuu laajaan hyvinvointivaltioon ja sen edellyttämiin korkeisiin veroihin, tosiasiaassa vaurauden merkittävin kasvu tapahtui ajanjaksolla jota leimasi matala verotus, vapaat markkinat ja valtion vähäisempi osallistuminen talouteen.

Muutkin sosiaalisen edistyksen mittarit, kuten pitkä elinajanodote ja jopa tulojakauman tasa-arvo, kehittivät suurelta osin vapaiden markkinoiden ja matalan verotuksen aikana ennen siirtymistä korkean verotuksen malleihin noin vuonna 1970.

Italialainen taloustieteilijä Amilcare Puvianis ennusti jo 1800-luvulla, että poliitikoilla tulee olemaan kannustin piilottaa kiristyvän verotuksen todellinen laajuus väestöltä.

Esimerkiksi Ruotsin ja Suomen siirtyminen korkean verotuksen malliin tapahtuikin suurelta osin epäsuoran verotuksen kautta, kuten työntekijämaksujen ja kiristyvän arvonlisäverotuksen muodossa.

Nobelin voittanut ruotsalainen taloustieteilijä Bertil Ohlin onkin huomauttanut, että samalla kun valtion kokoa on tietoisesti kasvatettu, on se pyritty tekemään epäsuoralla verotuksella väittäen, että lystin maksavat yritykset, eikä kansalaiset.

Korkean verotuksen ja talouden suhdetta tarkastelevia tutkimuksia on runsaasti. Yleisesti ottaen ne osoittavat korkeiden verojen ja suuren julkisen sektorin heikentävän talouden toimintaa monin tavoin, muun muassa syrjäyttämällä ja vähentämällä yksityisiä investointeja.

Ruotsalaisten taloustieteilijöiden Andreas Berghin ja Magnus Henreksonin tutkimukset osoittavat negatiivista suhdetta rikkaiden maiden julkisten menojen ja talouskasvun välillä – eli mitä suurempi julkinen sektori sen rajatumpi talouskasvupotentiaali.

Australialaiset taloustieteilijät Anthony Makinin, Julian Pearcen ja Shyama Ratnasir ovat laskeneet, että julkisen sektorin kasvu kymmenellä prosenttiyksiköllä suhteessa bruttokansantuotteeseen johtaa vuosittain 0,5–1 prosenttiyksikköä alemmaa talouskasvuun.

Australiassa tutkijat analysoivat yksityiskohtaisesti julkisten menojen trendejä ja havaitsivat, että taloudellisen kehityksen maksimitasolle pääsemiseksi menojen tulisi laskea 31 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Australian luvut ovat tietenkin maasidonnaisia, eivätkä siten täysin vertailukelpoisia, mutta ne voivat toimia vertailukohtana muillekin kehittyneille maille. Tilastokeskuksen mukaan Suomen julkishallinnon menot olivat vuonna 2021 peräti 55,6 prosenttia bruttokansantuotteesta. Luku on merkittävästi korkeampi kuin kasvun optimaalista tasoa tavoitteleva 31 prosenttia.

Pohjoismailla on yleisesti ottaen monia etuja; ne ovat edistyneitä tietotalouksia, joissa on suuri määrä insinöörejä ja tutkijoita. Myös talouspolitiikka on vertaillen melko yritysystävällistä. Tästä huolimatta verotuksen taso on yksinkertaisesti liian korkea ja se tukahduttaa taloudellista kehitystä.

Suomi ja kaikki muutkin Pohjoismaat ovat sitten 1990-luvun tehneet paljon kompensoidakseen korkeaa verorasitusta lisäämällä taloudellista vapautta muilla aloilla.

Vertailu 30 taloudellisesti vapaimpien maiden kesken osoittaaakin, että Pohjoismaat ovat ainutlaatuisia yhdistämällä korkeat verot kokonaisvaltaiseen taloudelliseen vapauteen.

Monille voi tulla yllätyksenä, että sekä Suomi että Ruotsi ovat tällä hetkellä kokonaisvaltaisen taloudellisen vapauden osalta korkeammalla kuin Yhdysvallat ja Iso-Britannia.

Esimerkiksi Yhdysvaltojen sijoituksen syynä on se, että maassa on vähemmän vapautta monien liiketoimintojen aloilla, joka yhdistyy valtion massiiviseen budjettivajeeseen.

Muut Pohjoismaat ovat fiskaalisesti konservatiivisempia, mikä lisää niiden kokonaisvaltaista taloudellista vapautta. Valitettavasti Suomi on tippunut keltasta vastuullisessa taloudenpidossa.

Huolimatta siis Pohjoismaiden kehittyneistä tietotalouksista ja yleisestä taloudellisen vapauden asteesta, verotuksen liian korkea taso tukahduttaa suuren osan taloudellisen edistyksen potentiaalista.

Suomi ja Ruotsi ovat modernin kapitalismin syntysijoja

ON OLEMASSA yleinen historiallinen harhakäsitys, jonka mukaan Pohjoismaat ovat sosialistisia maita ja sellaisinaan ainoita esimerkkeinä sosialismin onnistumisesta maailmassa. Tämä narratiivi on suurilta osin väärinkäsitys, koska sosialismi ei ole eikä ole koskaan ollut Pohjoismaisen menestyksen tunnusmerkki.

George Orwell huomauttaa kuuluisassa poliittisessä dystopiassaan "1984", että ne, jotka hallitsevat tarinaa menneisyydestä, hallitsevat tulevaisuutta. Tarinan tuntien on yllättävää, kuinka vähän huomiota kiinnitetään erityisesti Ruotsin, mutta myös Suomen, historialliseen rooliin modernin länsimaisen kapitalismin kehityksessä.

Usein oletetaan, että 1800-luvulla kapitalismi käsitteenä tuotiin Pohjoismaihin Yhdysvalloista ja Isosta-Britanniasta.

Todellisuudessa useat modernin kapitalismin keskeiset kehitysvaiheet ovat tapahtuneet Ruotsissa ja Suomessa. Tämä historiallinen kertomus pitää saattaa laajempaan yleiseen tietoon edistämään parempaa julkista keskustelua.

Maailman ensimmäinen osakeyhtiö, Falunin kaivos, perustettiin Ruotsissa. Ensimmäinen tunnettu osake Falunin kaivoksessa myönnettiin vuonna 1288, ja kaivoksesta tuli myöhemmin osa Stora AB:ta, mikä taas on vuodesta 1998 lähtien ollut osa suomalaista Stora Enso -yhtiötä.

Vuonna 1657 hollantilainen yrittäjä Johan Palmstruch perusti Tukholmaan ensimmäisen Ruotsin pankin, Stockholm Bancin.

Vaikka pankkitoiminnan saapuminen itsessään tapahtui verrattain myöhään, tämä pankki mullisti rahoitusalan painamalla Euroopan ensimmäiset velkakirjat, modernin rahoitusjärjestelmän edeltäjät.

Vuonna 1664 pankki lopetti toimintansa, mutta neljä vuotta myöhemmin se perustettiin uudelleen nimellä Riksens Ständers Bank, myöhemmin Sveriges Riksbank. Tämä laitos, joka juhli 350-vuotispäiväänsä vuonna 2018, on maailman ensimmäinen keskuspankki.

Yleensä länsimaisen kapitalismin alkukodiksi mielletään Iso-Britannia, mikä on sikäli ymmärrettävää että maa on entisine siirtomaineen vaikuttanut merkittävästi modernin talousmallin kehittymiseen.

Yhtenä esimerkkinä anglosaksisten maiden vaikutuksesta on älymystöllinen pohja, jonka tunnetuimpana ja vaikutusvaltaisimpana teoksena voidaan pitää Adam Smithin ensimmäisen kerran vuonna 1776 julkaistua teosta "Kansojen varallisuus" (The Wealth of Nations).

Suomenruotsalaisen intellektuellin, Anders Chydeniuksen lyhyt ja ytimekäs pamfletti "Kansallinen voitto" (Den nationella vinsten) julkaistiin ja esitettiin Ruotsin parlamentille jo vuonna 1765, 11 vuotta ennen Smithin kirjaa.

Vaikka Smithin teos käsitteleeekin aihepiiriä paljon yksityiskohtaisemmin, kirjojen ydinsanoma on hyvin samankaltainen. Teoksia pidetään yleisesti kirjoitettuna toistensa olemassaolosta tietämättöminä. Molemmissa kuitenkin toistuvat selitykset kapitalismin eduista ja hyödyistä, sekä vapaakaupan tärkeys kansallisen vaurauden edistäjänä.

Kapitalismi keksittiin instituutiona noin 4000 vuotta sitten muun muassa Babyloniassa ja Assyriassa. Modernin tasa-arvoinen ja naisillekin avoin kapitalismi taas on kehittynyt noin viimeisten 300 vuoden aikana.

Suomi ja Ruotsi ovat olleet Ison-Britannian ja muutamien Yhdysvaltojen osavaltioiden ohella kapitalismin edelläkävijöitä, avaten hiljalleen täydet ihmisoikeudet ja erilaisia uravaihtoehtoja myös naisille. Hyvän aikaa ennen muuta maailmaa. Harmillisesti Pohjoismaiden rooli modernin kapitalismin synnyssä on todella alituttu kohde.

Kannustimet työhön ja koulutukseen

SUOMEN JA Pohjoismaiden suurin haaste on lisätä yksilöiden työn ja koulutuksen kannustimia.

Keskimääräisessä OECD-maassa palkansaaja saa pitää 63 % palkastaan verojen ja muiden maksujen jälkeen. Suomessa työnteon kannustimet ovat ratkaisevasti heikommät ja palkansaaja saa pitää vain 57 % palkastaan.

Edellä esitetty koskee yksinasuvaa palkansaajaa. Suurin osa uransa keskivaiheilla olevista henkilöistä on kuitenkin perheellisiä, jotka saavat erilaisia verohelpotuksia.

Tarkasteltaessa kahden lapsen vanhempia verotus muuttuu siten, että keskimääräinen OECD-palkansaaja saa pitää 67 % palkastaan. Suomessa tilanne ei muutu ja kahden lapsen vanhempi saa pitää saman 57 % palkastaan eli täydet 10 prosenttiyksikköä vähemmän kuin muissa kehittyneissä OECD-maissa.

Onko mahdollista laskea Suomen ja muiden Pohjoismaiden verotaso alemmaksi, yhä ylläpitäen puolustuksen, infrastruktuurin ja koulutuksen menot vähintäänkin nykytasolla? Lyhyt vastaus on kyllä.

Suuri osa pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia koostuu perheiden verottamisesta ja heille erilaisten tukien jakamisesta. Verotusta ja etuuk-sien tasoa voidaan alentaa yhdessä samanaikaisesti niin, että työssäkäyvät perheelliset saavat pitää enemmän omista ansioistaan.

Valtionhallinnon kuluja voidaan vähentää suhteessa bruttokansan-tuotteeseen koskematta valtion ydintehtäviin.

Talouden vähempi verottaminen kiihdyttää talouskasvua ja uutta hy-vinvointia, mikä mahdollistaa tulevaisuudessa verotuksen alentamisen jälleen – verokertymän välttämättä kärsimättä.

Pohjoismaissa perinteisesti esiintynyt, yksilönvastuuta ja työntekoa painottava kulttuuri on tuottanut menestyksekkäät yhteiskunnat anka-riassa luonnonolosuhteissa. Kertynyttä vaurautta on kuitenkin käytetty kollektiivisesti väärin.

Anteliaiden hyvinvointipalveluiden tarjoaminen on johtanut työnteon arvostuksen romahtamiseen ja erilaisten tukien ylikäyt-töön niin Ruotsissa kuin Suomessa.

Asennemuutokset muuttavat hyvinvointivaltiota

1980-LUVUN ALUSSA 79 % ruotsalaisista oli sitä mieltä, että ei ole koskaan hyväksyttävää nostaa valtiontukia jos ei ole niihin oikeutettu.

2000-luvun vaihteessa luku oli tippunut 55 prosenttiin, mistä se on noussut nykypäivän 63 prosenttiin, johtuen muun muassa tukien vähentämisestä ja valistuskampanjoista koskien niiden väärinkäyttöä.

Samalla aikavälillä 1980-luvun alussa 76 % ruotsalaisista oli yhtä mieltä työnteon tärkeydestä tulevaisuudessakin.

2000-luvun vaihteessa tämä oli tippunut 15 prosenttiin, nousten taas nykypäivän 40 prosenttiin johtuen tukien vähenemisestä.

Hyvinvointivaltion reformit ovat sitten muuttaneet tehokkaasti yleistä käsitystä työnteosta ja yksilön vastuusta.

Viimeisin kansainvälinen arvotutkimus (World Value Survey) tehtiin vuosina 2017–2022. Sen mukaan yli 50 vuotiaista suomalaisista 59,3 % uskoi, ettei ole koskaan sopivaa nostaa tukia joihin ei ole todellisuudessa oikeutettu. 30–49 vuotiaista samaa mieltä oli 50,4 %, kun taas alle 30-vuotiaista tähän uskoi vaivaiset 33,2 %.

Suhteessa työmoraaliin, yli 50 vuotiaista vastaajista 37,6 % uskoo, että tulevaisuudessa olisi suotavaa painottaa vähemmän työn merkitystä elämässä. Nuorista vastaajista 46,3 % oli päinvastaista mieltä.

Sukupolvivertailu paljastaa selkeät erot. Kaksi kolmesta suomalaisesta nuoresta pitää oikeutettuna nostaa perusteettomasti etuuskia ja liki puolet kokee, että työnteon merkitystä tulisi painottaa vähemmän.

Vastaavasti vanhemmista vastaajista kaksi kolmesta ei pidä tukien väärinkäyttöä sopivana ja toivoo työn merkityksen painottamista tulevaisuudessa.

Historiallisesti Suomi ja muut Pohjoismaat ovat kehittäneet ankarissa luonnonolosuhteissa vahvan työmoraalin ja omistusoikeuden, sekä luottamuksen kanssaihmiisiin. Nämä normit ovat mahdollistaneet edistyksen ja hyvinvointivaltion laajentamisen.

Nykypäivän hyvinvointivaltio on sisäisesti itsetuhoinen, sillä ne samat normit jotka ovat mahdollistaneet hyvinvointivaltion kehityksen, ovat johtaneet nuorison työtä väheksyvään ja etuuskien hyväksikäytön hyväksyvään asennemuutokseen.

Tämän asennemuutoksen kääntäminen on elintärkeää, jotta suomalainen työnteon ja vastuunkannon kulttuuri voi selvitä ja kukoistaa tulevaisuudessa.

Tarvitaan kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa, tavoitteena laskea verotuksen tasoa kannustavammalle tasolle. Suomi on korkean osaamisen tietotalous, jossa vallitsee ainutlaatuisen vahva luottamus kanssaihmiin. Samaan aikaan Suomessa on myös laskevat työnteon kannustimet.

Historiallisesti hyvinvoinnin perusta, kansanterveys ja jopa tulonjaon tasa-arvo kehittivät Pohjoismaissa huomattavasti pienemmän valtion aikana eli ennen 1970-lukua. Pientämällä valtion kokoa voidaan jälleen saavuttaa parempaa talouskehitystä.

Kuten muilla Pohjoismailla, Suomellakin on vahva markkinatalousmyönteisyys ja ennen vuotta 2008 myös fiskaalikonservatiivinen historia. Nämä ovat kansallisia vahvuuksia. Heikkouksia sen sijaan ovat korkean veroasteen rajoittamat talouskasvun mahdollisuudet ja kasvusta seuraava kansantalouden kehitys.

Kapitalismin historiallisista alkuajoista on yhä vähän tietämystä, kuten myös siitä miten rajattu valtio, vapaat markkinat ja omistusoikeus ovat tie edistykseen. Nuoremmissa ikäluokissa ei tiedosteta kapitalismin historiaa ja oletetaan sen olevan anglosaksisen maailman keksintöä ja vientituote pohjolaan.

Pohjoismaiden sosialismin myytti pitää asettaa oikealle paikalleen vertaamalla sitä maiden pitkään ja menestyksekkääseen historiaan yritystoiminnan, työnteon ja hyvinvoinnin aikaansaamisessa vapaiden markkinoiden ja rajatun valtion aikakaudella.

Uuden suomalaisen yhteiskuntasopimuksen kannattaa sisäistää nämä historian tärkeät opetukset.

Päänostot:

1. **POTENTIAALI:** Pohjoismaat ovat kehittyneitä tietotalouksia, joissa on suuri osuus tietointensiivisiä työpaikkoja ja joiden talouspolitiikka on kokonaisuudessaan melko yrittäjyys-myönteistä. Lisäksi ne ovat ainutlaatuisia yhdistäessään korkeat verot yleiseen taloudelliseen vapauteen
2. **HAITTA:** Verotuksen taso on kerta kaikkiaan liian korkea, jolloin se syö talouskasvun potentiaalia ja rajoittaa erityisesti tietointensiivisimpien työpaikkojen kasvua
3. **TYÖNTEON** kannustimet ovat erityisen alhaalla juuri Suomessa. Vertailu kehittyneisiin OECD-maihin paljastaa 6–10 prosenttiyksikön eron nettopalkassa
4. **YLEINEN** väärinkäsitys on, että Pohjoismaat menestyivät korkeiden verojen ja suuren hyvinvointivaltion ansiosta. Todellisuudessa vauraus kasvoi edellisen matalien verojen, vapaiden markkinoiden ja hallituksen rajallisen osallistumisen talouteen aikana
5. **HYVINVOINTIVALTION** todelliset kustannukset ovat aina piiloteltu epäsuoralla verotuksella
6. **HYVINVOINTIVALTIO** on alkanut tuhota itseään asenteiden tasolla, erityisesti nuoremmissa ikäluokissa. Samat normit, jotka aikanaan mahdollistivat hyvinvointivaltion kehittymisen, johtavat nyt työn väheksymiseen ja tukien hyväksikäyttöön
7. **POHJOISMAIDEN** veromalli voidaan ja tulee normalisoida vaarantamatta puolustus-, infrastruktuuri- ja koulutusmenoja

Kirjoittaja

NIMA SANANDAJI (tekniikan tohtori) toimii European Centre for Entrepreneurship and Policy Reform -ajatuspajan toiminnanjohtajana ja on kirjoittanut 30 kirjaa yrittäjyydestä, teknologiasta ja yhteiskunnallisista asioista toimii European Centre for Entrepreneurship and Policy Reform -ajatuspajan toiminnanjohtajana ja on kirjoittanut 30 kirjaa yrittäjyydestä, teknologiasta ja yhteiskunnallisista asioista.

Lähteet:

BERGH, A., & M. Henrekson (2011). "Government size and growth: a survey and interpretation of the evidence", *Journal of Economic Surveys*, 25;5:872–897

BERGH, A., & M. Henrekson (2016). "Government Size and Growth: A Rejoinder", *Journal of Economic Surveys* 30;2:393–396.

ECEPR & Nordic Capital (2023). "The Geography of Europe's Brain Business Jobs: 2023 Index".

EUROPEAN COMMISSION (2023). "European Innovation Scoreboard 2023".

EUROSTAT, HRST by category, sex and age.

MAKIN, A.J., J. Pearce & S. Ratnasiri (2019). "The optimal size of government in Australia" *m Economic Analysis and Policy*, 62:27–36.

MYHRMAN, J. (1994). "Hur Sverige blev rikt", SNS förlag.

SANANDAJI, N., Ström, V., Esmäeilzadeh, M., & Esmäeilzadeh, S. (2023). "The evolution of the Swedish market model", *Economic Affairs*.

SANANDAJI, N. & Heller-Sahlgren, G. (2022). "Normboken – Vad spelar normer för roll och hur har de utvecklats över tid?", *ECEPR & Vulkan*

SANANDAJI, N. (2016). "Debunking Utopia: Exposing the Myth of Nordic Socialism", *WND Books*.

THE GEOGRAPHY of Europe's Brain Business Jobs: 2023 Index

Libera

Libera-säätiö on vuonna 2011 perustettu itsenäinen ja puoluepoliittisesti sitoutumaton ajatuspaja, joka tukee ja edistää yksilönvapautta, vapaata yrittäjyyttä, vapaita markkinoita ja vapaata yhteiskuntaa. Sen toiminta koostuu tiedotus- ja julkaisutoiminnasta, tutkimustyöstä ja tapahtumien järjestämisestä. Libera on yksityisesti rahoitettu, toiminnallinen ja yleishyödyllinen säätiö.